

Tocqueville deel 1

Theo Meereboer
&
Petra Bolhuis

Maieutiek 2016 college-5

Hoe het volk Amerika bestuurt

"In Amerika benoemt het volk degene die de wet maakt en degene die deze wet uitvoert; zelf vormt het de jury die inbreuken op de wet straft. De instellingen zijn niet alleen in hun principe democratisch, maar ook in al hun toepassingen; zo benoemt het volk *rechtstreeks* zijn vertegenwoordigers en kiest het die in het algemeen *elk jaar*, om hun afhankelijkheid van het volk nog vollediger te maken. Het is dus werkelijk het volk dat leidt en, hoewel het staatsbestel representatief is, is het overduidelijk dat de meningen, de vooroordelen, de belangen en zelfs de hartstochten van het volk geen blijvende belemmeringen kunnen tegenkomen die verhinderen dat deze de dagelijkse gang van zaken in de samenleving beïnvloeden.

In de Verenigde Staten regeert, evenals in alle landen waar het volk heerst, de meerderheid namens het volk." (191)

Maieutiek 2016 Tocqueville college-5

Politieke associaties in Amerika

- Spontane zelforganisatie die uiteindelijk kan leiden tot politieke representatie. (209)
- De associatie is een belangrijk wapen tegen macht van de meerderheid maar itt Europa gebruiken of propageren ze geen geweld.
- Er is vrijheid en men weet dat men de meerderheid niet vertegenwoordigt.

Maieutiek 2016 Tocqueville college-5

Vandaag de dag

- Ook vandaag de dag is er nog veel directe invloed, maar de rol van de media is veel groter dan in de tijd van Tocqueville. (zie verder college 8 en 9)
- De verschillen in kennis en de toegang tot de politiek zijn verder uiteengelopen in een samenleving die zoveel complexer is geworden dan toen.

Maieutiek 2016 Tocqueville college-5

Directe invloed van het volk

- In de Amerikaanse staten worden veelvuldig referenda gehouden. In dit opzicht is vooral Californië, met ongeveer 36.500.000 inwoners de bevolkingsrijkste staat, een toonbeeld van aanhangers van de directe democratie. Gelijktijdig met de presidentsverkiezingen van 4 november 2008 konden burgers in 35 staten op in totaal 153 wetsvoorstellen (onder andere over legalisering van het homo-huwelijk) stemmen. Daarvan waren er 61 burgerinitiatieven. Referenda vinden ook vaak plaats op provinciaal en lokaal niveau. Bron <https://focusamerica.net/politieke-structuur-vs/>

Maieutiek 2016 Tocqueville college-5

Verlichting en grenzen van het volk

- Tocqueville lijkt juist de grenzen van de verlichting te zien in Amerika en vindt ze daarin realistisch;
- Niet iedereen kan verlicht worden. (217)
- Daarbij hebben hoge klassen soms minder het algemeen belang voor ogen dan de lagere (218)
- Democratie bevordert verlangens en afgunst (218 en 232, 242)
- Getrapte verkiezingen lijkt beste oplossing; Senaat is beter dan huis van afgevaardigden in ogen van T. (221)
- Staatsbestuur van middenklasse is beste (230)
- Corruptie is minder groot dan je zou verwachten (241)

Maieutiek 2016 Tocqueville college-5

Democratie is geen rozengeur

"Dat is vaak waar: een democratie heeft weliswaar meer kans zich te vergissen dan een koning of een verbond van edellieden, maar zij heeft ook meer kans tot de waarheid terug te keren als zij eenmaal het licht ziet, omdat er in het algemeen in een democratie geen belangen zijn die tegen dat van het grootste aantal en tegen de rede ingaan." (246)

Maar over Zuid-Amerika (247)

"Het volk dat dit mooie deel van het halfrond bewoont, lijkt hardnekkig bezig te zijn zich de eigen ingewanden uit te rukken; niets kan het ervan afhouden. Uitputting doet het tijdelijk verpozen en de verpozing brengt het weldra tot nieuwe razernij. Als ik het beschouw in deze wisselende toestand van ellende en misdadigheid, ben ik geneigd te denken dat het despotisme voor dit volk een weldaad zou zijn. Maar deze twee woorden mogen in mijn denken nooit samen voorkomen." (247)

Maieutiek 2016 Tocqueville college-5

Two cheers

- Democratie bevordert gezond verstand, maar dat werkt niet zo goed in internationale betrekkingen. (Brexit?) (blz. 250)
- "Men kan in het algemeen dus zeggen dat het doel van de democratie in haar wetgeving nuttiger voor de gemeenschap is dan het doel van de aristocratie in de hare. **Maar daar houden haar voordelen op.**" (253)

Maieutiek 2016 Tocqueville college-5

Democratie is beter want rechtvaardiger voor de meerderheid

- T. ziet Engeland als lichtend voorbeeld, maar ook daar worden de rijken en de enkeling bevoordeeld ten koste van de meerderheid en de armen. (255)
- Dat verschil bestaat er bijna ondanks de intenties van de bestuurders en zit dus in de structuur. (256)
- Het wordt niet Mooi en Schitterend, wel rustig en welvend met een democratie (267)

Maieutiek 2016 Tocqueville college-5

Dreigende ontsporingen

- Centralisatie; volk herkent zelf de neiging tot anarchie maar niet die tot horigheid.
- Roep om centrale macht hoort bij de democratie zoals geweld tegen centrale macht hoort bij een despoet of monarch. (721)
- Gelijkheid hoort ook bij de democratie en kan leiden tot dwang.
- Er is een rusteloosheid die aanzet tot Piggelmee-gedrag

Maieutiek 2016 Tocqueville college-5

Tirannie van de meerderheid

- Wanneer T. schrijft is er al wel bij meer mensen een idee van de dreiging van een ontsporing van de stem van het volk, (Madison) maar zoals Jefferson zei; :
- 'In ons staatsbestel is de uitvoerende macht niet het enige en wellicht niet het belangrijkste voorwerp van mijn zorg. De tirannie van de wetgevers is momenteel het meest te duchten gevaar en zal dat nog heel wat jaren blijven. De tirannie van de uitvoerende macht zal ook wel komen, maar pas later.' *Brief van Jefferson aan Madison, 15 maart 1789. (blz 283) (dit is mild despotisme zie college 9)

Maieutiek 2016 Tocqueville college-5

Positie van de rijken

- De rijke lijdt onder de democratie omdat hij wetten krijgt te verduren die rijkdom niet stimuleren, maar werk. (Blz. 197)
- Tocqueville spreekt zichzelf hier tegen of bedoelt overerfd rijkdom en bezit.
- Ze verbergen hun rijkdom achter de voordeur en maskeren het op straat.
- Maar ze hebben een hekel aan de democratie.

Maieutiek 2016 Tocqueville college-5

Rijkdom en democratie vandaag de dag

- De verschillen tussen rijk en arm nemen toe en zijn vele malen groter dan in de tijd van de Tocqueville. (zie filmpje op site)
- Overerfbare rijkdom creëert een nieuwe bovenklasse.(aristocratie?)
- Scholing, rijkdom en invloed hangen samen.
- Verkiezingen kosten meer en meer geld.
- Publieke opinie blijkt te koop. (lobbyen en spekken van verkiezingskas)

Maieutiek 2016 Tocqueville college-5

Persvrijheid en het volk

In een land waar het dogma van de volkssoevereiniteit openlijk heerst, is censuur niet alleen een gevaar, maar bovendien een grote absurditeit. Wanneer men aan iedereen een recht verleent om de samenleving te regeren, moet men er ook van uitgaan dat iedereen in staat is te kiezen uit de verschillende opinies die zijn tijdgenoten in beweging brengen en zich een oordeel te vormen over de verschillende feiten waarvan de kennis hem kan leiden.

De soevereiniteit van het volk en de vrijheid van de pers zijn twee zaken die volstrekt met elkaar samenhangen; censuur en algemeen kiesrecht zijn daarentegen twee zaken die elkaar tegenspreken en elkaar niet lang zullen verdragen in de politieke instellingen van één en hetzelfde volk. Onder de twaalf miljoen mensen die op het grondgebied van de Verenigde Staten leven, is er *niemand* die ooit geprobeerd heeft de vrijheid van de pers aan banden te leggen. (200)

Maieutiek 2016 Tocqueville college-5

Discontinuïteit en democratie

- Mensen komen maar tijdelijk aan de macht om vervolgens weer op te gaan in een massa die zelf elke dag van aanblik verandert, en dat heeft tot gevolg dat de daden van de samenleving in Amerika vaak minder sporen nalaten dan de handelingen van een eenvoudige familie. De staatsadministratie verloopt er in zekere zin mondeling en traditioneel. Men schrijft er niets op, en wat er wordt opgeschreven verwaait, zoals de bladen van de Sibylle, bij de geringste bries, en verdwijnt voor eeuwig.
- De enige historische gedenktekens in de Verenigde Staten zijn de kranten. (...)In Amerika lijkt de samenleving van dag tot dag te leven, als een leger op veldtocht. (228)

(Komt terug bij college 10)

Maieutiek 2016 Tocqueville college-5